

Thema 1 De gouden eeuw

Samenvatting

Een rijke Republiek

In de zeventiende eeuw was Nederland erg rijk. Dat kwam door de handel. Het was de gouden eeuw. Nederland bestond uit zeven gewesten. Dit heette: de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Ieder gewest had zijn eigen wetten, belastingen, munten, maten en gewichten. De regenten waren er de baas en zorgden ervoor dat ze de baas bleven door de banen in het bestuur onder elkaar te verdelen. Ze bepaalden precies met wie hun kinderen trouwden, om ervoor te zorgen dat de macht in de familie bleef. Niet iedereen was rijk in de gouden eeuw. Vooral in Drenthe en Overijssel waren de mensen erg arm. Van ellende trokken veel mensen naar de steden in het westen, op zoek naar werk.

Welvaart in de Republiek

In de Republiek mochten geleerden en studenten bijna alles onderzoeken en schrijven wat ze maar wilden. Hugo de Groot schreef een boek over vrij varen en handelen op zee. Hij vond dat de zee van iedereen was en dat je mocht varen waar je wilde. Christiaan Huygens sleep lenzen om naar de sterren te kijken en ontdekte de ringen van Saturnus. Hij vond ook een klok uit die precies de goede tijd aangaf. Spinoza vond dat iedereen moest kunnen denken en geloven wat hij wilde. Ondertussen groeide Amsterdam snel. De stad werd uitgebreid, er kwamen prachtige herenhuizen langs grachten die gegraven werden; de grachtengordel. Aan die grachtengordel woonden rijke kooplieden. In de stad werd de nieuwe wijk 'de Jordaan' gebouwd waar de ambachtslieden gingen wonen en in de haven werden drie nieuwe eilanden gemaakt voor nieuwe scheepsbouwers en scheepshandelaren. Rijke mensen wilden hun huis vullen met mooie spullen, ze wilden graag hun portret aan de muur. Rembrandt verdiende zijn geld met het maken van schilderijen. Hij werd bekend doordat hij zo goed licht en donker kon schilderen. 'De Nachtwacht' is zijn bekendste schilderij.

Een tijd van oorlog

In 1651 besloot Engeland dat de Nederlanders alleen mochten handelen met spullen uit de Nederlandse Republiek. Maar de Nederlanders wilden vrij zijn om in de hele wereld te handelen. Engeland en Nederland raakten in oorlog. Michiel de Ruyter werd admiraal van de oorlogsvloot en hij voer naar Londen. Daar vernielde hij de Engelse oorlogsvloot. Daarna werd de Republiek van alle kanten aangevallen. De Engelsen blokkeerden met hun schepen de Nederlandse havens en op de Noordzee werd ook gevochten. De schepen vielen elkaar aan met kanonnen en schepen vol met buskruit. Ondertussen vielen Frankrijk en de bisschop van Münster de Republiek aan over land. De Fransen konden nog maar net tegengehouden worden door de Hollandse waterlinie, want in de winter bevroor het water dat de Fransen moest tegenhouden. De Fransen liepen over het ijs en konden toch doorvechten. In de lente moesten de Fransen zich toch terugtrekken. De bisschop van Münster probeerde Groningen te veroveren, maar dat lukte hem niet. Het volk was boos omdat de Republiek slecht verdedigd was, omdat de regenten geen aanval over land hadden verwacht. Ze gaven Cornelis en Johan de Witt de schuld. Het volk vermoordde de broers op straat.

Begrippen

gouden eeuw	De zeventiende eeuw in Nederland. De Nederlandse Republiek was toen door alle handel heel rijk.
gewest	Een gebied met eigen wetten en een eigen bestuur.
regenten	Rijke kooplieden in het bestuur van de gewesten van de Nederlandse Republiek
Hugo de Groot	Geleerde die schreef dat handel over zee vrij moest zijn. Met dat idee zijn we het nog steeds eens.
Christiaan Huygens	Wiskundige, natuurkundige en sterrenkundige. Christiaan Huygens vond een precieze klok uit en ontdekte dat Saturnus ringen heeft.
Spinoza	Geleerde die schreef dat mensen vrij moesten zijn om te denken en geloven wat ze wilden.
Rembrandt van Rijn	Schilder in de gouden eeuw. Hij werd vooral beroemd omdat hij zo goed licht en donker kon schilderen.
Michiel de Ruyter	Zeeheld in de gouden eeuw. Hij was een admiraal die in de haven van Londen Engelse schepen vernielde en in veel zeeslagen vocht.
Johan de Witt	Leider van de Nederlandse Republiek. Hij werd samen met zijn broer Cornelis in 1672 vermoord.
Hollandse waterlinie	Een gebied ten westen van Utrecht dat onder water gezet kon worden. Deze grens van water moest de vijand tegenhouden.
rampjaar 1672	In 1672 werd de Nederlandse Republiek aangevallen door Engelsen, Fransen en de bisschop van Münster.

Thema 2 De Franse tijd

Samenvatting

Na de gouden eeuw

In de achttiende eeuw was de Nederlandse Republiek niet meer het rijkste land ter wereld. Nederlandse schepen verloren steeds vaker zeeslagen en Engeland en Frankrijk dreven meer handel dan Nederland. Minder handel betekende minder werk. Er stonden pakhuizen leeg en werkplaatsen moesten sluiten. Maar de regenten waren nog steeds rijk en machtig. Sommige regenten waren corrupt. Ze gebruikten belastinggeld van burgers voor zichzelf en kochten en verkochten banen voor hun familieleden. De regenten gingen zich steeds deftiger gedragen. Ze volgden de Franse mode en ze hielden zich aan de etiquette. Die regels vertelden hoe ze zich moesten gedragen, bijvoorbeeld tijdens het eten of hoe ze iemand moesten begroeten. In de zomer woonden de regenten in buitenhuizen met hun familie, daar deden ze van alles: ze leerden Frans, maakten muziek en schreven gedichten. Ze reden paard, wandelden en gaven grote feesten.

Revolutie

Veel mensen protesteerden tegen de stadhouder. Zij noemden zich de patriotten. Er waren ook mensen die de stadhouder juist steunden. Dat waren de Oranjegezinden. Veel burgers vonden dat stadhouder Willem V niet genoeg voor de Republiek deed. De patriotten vonden dat de Bataven het eerste echte volk in Nederland was geweest. Edelman Joan van der Capellen was een patriot die vond dat je een slechte regering mocht ontslaan en dat iedereen mee mocht doen aan verkiezingen. De Oranjegezinden vonden juist dat de stadhouder meer te zeggen moest krijgen, zodat hij zijn werk beter kon doen. De patriotten en de Oranjegezinden gingen pamfletten en kranten uitdelen om hun ideeën bekend te maken. Maar de patriotten en de Oranjegezinden raakten met elkaar in gevecht. Willem V vluchtte van Den Haag naar Nijmegen. Wilhelmina, de vrouw van Willem V, vond hem een lafaard. Ze reed in een koets naar Den Haag. Daar werd ze tegengehouden door de patriotten. Wilhelmina vroeg toen haar broer, de koning van Pruisen, om te helpen. Hij stuurde een leger en de patriotten vluchtten naar Frankrijk. In Frankrijk vonden de Franse burgers ook dat iedereen vrij moest zijn om te zeggen wat je wilde, iedereen dezelfde rechten zou moeten hebben en dat de mensen moesten samenwerken. De Fransen noemden dat Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap. In 1789 richtten de burgers een volksvertegenwoordiging op. Dat wilde de koning niet en hij zette zijn leger in. De bestorming van de Bastille, een gevangenis, was het begin van de Franse revolutie. Daarna werd er een nieuwe regering gekozen en bleef de koning aan de macht. De afspraak was dat hij moest luisteren naar de gekozen regering.

Een Franse tijd

Zes jaar na de Franse revolutie trokken de Bataven (de patriotten) met Franse soldaten en burgers Nederland binnen. De mensen stonden te juichen! De stadhouder vluchtte naar Engeland. Hij wist niet wat de Bataven voor plannen hadden en de Fransen hadden hun eigen koning vermoord. De nieuwe bestuurders stichtten de Bataafse Republiek. Net als in Frankrijk kregen de gewone mensen meer macht. Er veranderde veel. Het hele land kreeg dezelfde wetten. Voortaan gebruikte ook iedereen dezelfde munten om mee te betalen. Iedereen mocht ook zelf weten wat ze geloofden. Omdat de leiders van de Bataafse Republiek vonden dat iedereen werk moest hebben, maakten ze veel plannen waar werkers voor nodig waren. Toen Napoleon in Frankrijk aan de macht kwam, bemoeide hij zich ook met Nederland. Nederland werd een koninkrijk. Hij stuurde zijn broer om in Nederland koning te zijn. Maar Lodewijk Napoleon liet de Nederlanders handelen met Engeland, terwijl Napoleon dat verboden had. Lodewijk Napoleon werd ontslagen en Nederland werd een provincie van Frankrijk.

Begrippen

corrupt	De regenten waren corrupt. Ze gebruikten belastinggeld voor zichzelf. Of ze trokken mensen voor in ruil voor geld.
etiquette	Regels die bepalen hoe je je moet gedragen.
regenten	Rijke kooplieden in het bestuur van de gewesten van de Nederlandse Republiek
buitenhuis	Een extra huis op het platteland. Regenten woonden er alleen in de zomer.
Willem V	De laatste stadhouder van Nederland. Hij vluchtte naar Engeland toen de Fransen met de Bataven Nederland in trokken.
patriotten (Bataven)	Een groep mensen die Nederland wilde veranderen. Ze wilden meer macht aan het volk geven. Ze vochten tegen de Oranjegezinden en moesten vluchten naar Frankrijk. Patriotten noemden zich ook Bataven.
Oranjegezinden	Regenten en andere burgers die de stadhouder steunden. Ze noemden zich Oranjegezinden omdat Willems achternaam van Oranje was. Ze vochten tegen de patriotten.
volksvertegenwoordiging	Groep mensen die namens het volk meebeslist over nieuwe wetten. Ook controleert de volksvertegenwoordiging hoe het land bestuurd wordt.
Franse Revolutie	Een revolutie is een snelle verandering. Tijdens de Franse Revolutie zette het volk de koning af. Daarna was het volk de baas in Frankrijk.
Bataafse Republiek	De tijd waarin er geen stadhouder was en het gewone volk de baas was in Nederland.
Napoleon	Een generaal in het Franse leger. Hij nam na de Franse Revolutie de macht over en maakte zichzelf keizer van Frankrijk. Hij veroverde een groot deel van Europa en veranderde veel in Nederland.

Thema 3 Het ontstaan van een democratie

Samenvatting

Een nieuwe koning

Toen Napoleon in 1813 verslagen werd door Engeland, konden de Nederlanders weer handelen met Engeland. Het Franse rijk bestond niet meer. Engeland en Rusland riepen in 1815 het Koninkrijk der Nederlanden uit. Ze wilden niet dat Frankrijk weer zo groot zou worden, dus moest er een sterk land komen ten noorden van Frankrijk. Het nieuwe koninkrijk bestond uit de Noordelijke Nederlanden en de Zuidelijke Nederlanden. Ze kregen ook de kolonies terug die Engeland had afgepakt. Willem I werd de eerste koning. Hij zorgde dat het weer beter ging met het land. Hij benoemde zijn eigen ministers. Hij benoemde ook de mensen die in de Eerste Kamer mochten zitten. Een kleine groep rijken mocht de Tweede Kamer kiezen. Koning Willem I liet kanalen aanleggen en wegen verbreden. Er kwamen steeds meer stoomboten en in 1839 reed de eerste stoomtrein door Nederland.

In de Zuidelijke Nederlanden waren ze niet zo tevreden over de koning. In het zuiden woonden veel katholieken en Willem I was protestant. In 1830 begon de Belgische Opstand. Willem I wilde dat België bij Nederland bleef en stuurde een leger. Pas in 1839 gaf Willem het op. België werd een apart koninkrijk. De mensen in de Noordelijke Nederlanden waren boos op Willem I, omdat hij had veel geld had opgemaakt tijdens de Belgische opstand.

De macht bij het volk

Toen Willem II, de zoon van Willem I, aan de macht kwam, zag hij dat het niet zo langer kon. De burgers waren ontevreden en wilden meer te vertellen hebben. Willem II vroeg Thorbecke om een nieuwe grondwet te schrijven. De grondwet van 1848 was het begin van de democratie. In de grondwet staat beschreven welke rechten de burgers hebben: vrijheid van meningsuiting, vrijheid van onderwijs, vrijheid van godsdienst en vrijheid van vereniging. In de nieuwe wet stond ook dat er verkiezingen moesten komen. De volksvertegenwoordigers van de provincies kozen de Eerste Kamer. Mannen die veel belasting betaalden en ouder waren dan 23 jaar, kozen de Tweede Kamer. Omdat iedereen wel wilde stemmen kregen in 1917 alle mannen kiesrecht. In 1919 mochten de vrouwen ook stemmen.

Vrouwen ook!

In de negentiende eeuw mochten alleen jongens naar de universiteit. Rijke meisjes gingen naar een meisjesschool. Arme meisjes hadden een heel ander leven. Zij moesten al jong aan het werk om geld te verdienen. Aletta Jacobs wilde wel naar de universiteit. Maar omdat ze geen jongen was, mocht dat niet. Ze deed eerst een andere opleiding en daarna wilde Aletta toch echt naar de universiteit. Ze schreef een brief aan minister Thorbecke en mocht toen student aan de universiteit worden. Ze was de eerste vrouw daar en toen ze afstudeerde, was ze de eerste vrouwelijk dokter in Nederland. Aletta zag als dokter dat veel vrouwen het zwaar hadden. Ze probeerden hun leven makkelijker te maken. Ze vocht ook voor de emancipatie van de vrouw en werd voorzitter van de vereniging voor vrouwenkiesrecht. Aletta wilde dat vrouwen dezelfde rechten kregen als mannen. Dat lukte. Aletta was 68 jaar toen ze voor het eerst mocht stemmen.

Begrippen

Koninkrijk der Nederlanden	Koninkrijk dat Engeland en Rusland uitriepen in 1815. Het bestond uit de Noordelijke Nederlanden, de Zuidelijke Nederlanden en de kolonies.
Eerste en Tweede Kamer	De volksvertegenwoordiging. Zij controleren de regering. De Tweede Kamer doet zelf ook voorstellen voor wetten. De leden van de Tweede Kamer worden nu direct gekozen door de burgers. De leden van de Eerste Kamer worden gekozen door de volksvertegenwoordigers van de Provincie.
Belgische Opstand	Opstand van de Zuidelijke Nederlanden, die in 1830 begon. Pas in 1839 werd het zuiden een eigen koninkrijk: België.
Willem II	Zoon van Willem I. Hij was de tweede koning van het Koninkrijk der Nederlanden.
grondwet	De belangrijkste regels voor een land: waar iedereen zich aan moet houden, waar iedereen recht op heeft en hoe het land bestuurd moet worden.
Thorbecke	Een geleerde die in 1848 een nieuwe grondwet schreef. Die grondwet betekende het begin van de democratie in Nederland.
democratie	Democratie wil zeggen: het volk regeert. In een democratie beslist de meerderheid wat er in het land moet gebeuren.
Aletta Jacobs	De eerste vrouwelijke dokter van Nederland. En voorzitter van de vereniging voor vrouwenkiesrecht.
vrouwenkiesrecht	Het recht voor vrouwen om te stemmen bij verkiezingen. Net als bij mannen.
emancipatie	Het idee dat een groep mensen dezelfde rechten en kansen moet krijgen als andere groepen mensen.

Thema 4 Twee wereldoorlogen

Samenvatting

De Eerste Wereldoorlog

In 1914 begon de Eerste Wereldoorlog. Duitsland en Oostenrijk vochten tegen Amerika, Rusland, Frankrijk en Engeland. Deze oorlog duurde tot 1918. Er vielen miljoenen doden. Engeland, Amerika en Frankrijk organiseerden een vergadering in Versailles om te praten over hoe het nu verder moest. Ze vonden dat Duitsland streng gestraft moest worden. Ze sloten een verdrag. In het verdrag van Versailles stond dat Duitsland gebieden moest teruggeven aan Frankrijk, Duitsland mocht geen leger meer hebben en Duitsland moest veel geld betalen aan Engeland en Frankrijk. Duitsland werd een arm land. Toen de crisis in Amerika begon, omdat plotseling de aandelen heel weinig meer waard waren, kreeg Europa daar ook last van. Heel veel mensen werden werkloos. In Duitsland was de crisis het ergst. De mensen waren daar al arm, toen werden ze straatarm. In Duitsland werden zes miljoen mensen werkloos. Adolf Hitler richtte in die tijd een politieke partij op. De leden noemden zich nazi's. Hij beloofde de mensen om een einde aan de honger en de ellende te maken. Veel mensen stemden op hem. In 1933 werd Hitler de nieuwe leider van Duitsland.

De Tweede Wereldoorlog

Al snel bleek dat Hitler een dictator was. Niemand mocht iets anders denken dan hij. Hij wilde één groot Duits Rijk maken. Nadat hij Tsjechoslowakije had veroverd en Polen binnenviel, verklaarden Engeland en Frankrijk de oorlog aan Duitsland. Hitler veroverde Nederland, België, Frankrijk, Denemarken en Noorwegen. Alleen Rusland en Engeland kon hij niet verslaan. Sinds Hitler aan de macht was golden er wetten tegen Joden. Die golden ook in de veroverde landen. Daarin stond dat Joden die ambtenaar of leraar waren werden ontslagen, Joden mochten alleen nog in winkels komen speciaal voor Joden en ze moesten bij elkaar in een getto wonen. Er werden ook concentratiekampen gebouwd. Daar werden Joden, zigeuners en homoseksuelen vermoord. Heel weinig mensen overleefden dat. De landen die samen vochten tegen Duitsland en zijn bondgenoten Italië en Japan, waren de geallieerden: Engeland, Amerika, Rusland en Canada. Ze wilden Hitler stoppen en maakten samen plannen.

Vrij!

Op 6 juni 1944 landden de geallieerden voor de kust van Normandië. Het was D-day. In september was een groot deel van Europa bevrijd. Op een dinsdag in september hoorden de Nederlanders dat de geallieerden dichtbij waren. Dolblij hingen de mensen de vlag uit en vierden feest. Maar het feest kwam te vroeg. Deze dinsdag werd later Dolle Dinsdag genoemd. De aanval van de geallieerden stopte namelijk bij Arnhem. Het lukte hen niet de brug bij Arnhem te veroveren. De mensen in Noord-Nederland moesten een hele winter wachten en hadden het heel zwaar. Er was geen eten. Het was de hongerwinter. In het voorjaar bevrijdden de geallieerden ook de rest van Nederland. Duitsland gaf zich over. Maar de oorlog in de wereld was nog niet voorbij. Amerika maakte in één klap een einde aan de oorlog met Japan door een hele sterke bom met gifgas te gooien. Er vielen tienduizenden doden. Japan gaf zich onmiddellijk over. De Tweede Wereldoorlog was voorbij.

Op 4 mei herdenken we de doden uit de Tweede Wereldoorlog en andere oorlogen. Op 5 mei vieren we dat Nederland bevrijd werd.

Begrippen

Eerste Wereldoorlog	Oorlog in de wereld van 1914 tot 1918. Engeland, Frankrijk, Rusland en Amerika vochten tegen Duitsland en Oostenrijk-Hongarije.
verdrag van Versailles	Verdrag dat Engeland, Frankrijk en Amerika sloten na de Eerste Wereldoorlog. In het verdrag stond dat Duitsland streng gestraft moest worden.
dictator	Een strenge en wrede leider van een land. Een dictator wil dat niemand anders dan hij denkt. Mensen met een andere mening maakt hij bang.
Duitse Rijk	Het rijk dat Hitler veroverde, bedoeld voor de Duitsers en de mensen die op Duitsers leken. Bij het Duitse Rijk hoorden bijvoorbeeld Polen, Tsjechoslowakije en Nederland.
Tweede Wereldoorlog	Oorlog in de wereld van 1939 tot 1945. Aan de ene kant stond Duitsland, Italië en Japan. Aan de andere kant Engeland, Frankrijk, Amerika, Rusland en andere landen.
gaskamers	Kamers in concentratiekampen waar Joden, zigeuners en homoseksuelen werden vermoord met gifgas.
geallieerden	De tegenstanders van Hitler, die met elkaar samenwerkten. Onder andere Engeland, Amerika en Rusland.
D-day	6 juni 1944. Afkorting van: Decision-day. Ofwel: Beslissende dag. Op die dag begon de aanval van de geallieerden.
Slag om Arnhem	Om de rest van Nederland te veroveren, moesten de geallieerden in september 1944 de rivieren bij Arnhem oversteken. Maar het lukte hen niet de brug bij Arnhem te veroveren.
hongerwinter	Winter van 1944-1945. Het Zuiden van Nederland was bevrijd, maar het noorden was nog bezet door de Duitsers. Daar leden de mensen honger.
atoombom	Een bom die sterker was dan alle bestaande bommen bij elkaar. De bom verspreidde een dodelijke straling. Met één bom kon je een hele stad vernietigen.

Thema 5 Opnieuw oorlog

Samenvatting

Oorlog in Indonesië

De Nederlandse kolonie Nederlands-Indië werd tijdens de Tweede Wereldoorlog veroverd door Japan. De Japanners lieten de Indonesiërs in gevangnissen vrij en de Nederlanders die daar woonden, werden naar kampen gebracht. Toen de oorlog voorbij was, wilden de Indonesiërs zelfstandig worden. De leider van de Indonesiërs, Soekarno, was door de Japanners bevrijd uit de gevangenis. Hij wilde niet dat zijn land weer een kolonie werd en riep in augustus 1945 de zelfstandige Republiek Indonesië uit. Soekarno werd president. Nederland dacht daar anders over. Er woonden daar veel Nederlandse kolonisten die gewoon bij Nederland wilden blijven horen en Nederlanders verdienden veel geld aan de producten uit Nederlands-Indië. Nederland stuurde een groot leger. Terwijl de Nederlanders vchten om Indonesië terug te krijgen, vonden steeds meer andere landen dat Nederland moest stoppen met vechten. Toen Amerika dreigde om geen geld meer te geven om Nederland op te bouwen, gaf Nederland de strijd op. In 1949 verklaarde Nederland dat de Republiek Indonesië onafhankelijk was.

Koude Oorlog

In 1945 werden de Verenigde Naties opgericht. Hun belangrijkste doel is het bewaren van de vrede. De VN hebben een leger. Dat leger is niet bedoeld om te vechten, maar helpt ervoor te zorgen dat anderen niet gaan vechten. Toen Amerika, Groot-Brittannië en de Sovjetunie in 1945 de VN oprichtten, liep het toch al gauw mis. De grootste landen wilden allebei het machtigste land ter wereld zijn. Amerika en de Sovjetunie wilden beide een groter leger dan de ander. Als de een wapens kocht, deed de ander dat ook. Dat heette wapenwedloop. Ze voerden geen oorlog, maar dreigden wel. Dat heette de Koude Oorlog. De landen in Europa werden verdeeld in Oost-Europa (bij de Sovjetunie) en West-Europa (bij Amerika). Ze maakten een grens van prikkeldraad, muren en mijnenvelden tussen Oost- en West-Europa. Het IJzeren Gordijn splitste Europa in tweeën. In de Sovjetunie bepaalde de regering welk werk mensen deden en mochten de mensen geen kritiek op de regering hebben. In Duitsland bouwde de Sovjetunie zelfs een muur dwars door de stad Berlijn. Ze wilden niet dat de mensen naar het vrije westen gingen. In 1989 werd de muur afgebroken door burgers van Oost- en West-Berlijn. Het was feest! De Sovjetunie stopte met de wapenwedloop, dat was het einde van de Koude Oorlog. Duitsland was weer één land.

Eindelijk vrede?

Na de Koude Oorlog dacht iedereen dat er vrede zou zijn in Europa. De mensen in Oost-Europa mochten nu zelf beslissen. Voor de Tweede Wereldoorlog waren er in sommige landen ruzies geweest, na de Koude Oorlog begonnen die ruzies opnieuw. In Joegoslavië begon een burgeroorlog tussen Serviërs en andere volken. De meeste mensen in Joegoslavië voelden zich geen Joegoslaaf. Het grootste volk in Joegoslavië waren de Serviërs en in de regering zaten vooral Serviërs. Zij wilden één groot Servië maken van Joegoslavië. De Serviërs vchten met de Bosniërs en de Kroaten. Er ontstonden twee landen: Slovenië en Kroatië. Het bleef onrustig en er brak een burgeroorlog uit. De Bosniërs vluchtten naar de stad Srebrenica. De Verenigde Naties beschermden de stad Srebrenica. Er kwamen steeds meer Bosnische vluchtelingen naar de stad. De Serviërs trokken zich niets aan van de VN en veroverden Srebrenica in 1995. Bijna achtduizend Bosnische mannen en jongens werden vermoord door de Serviërs. De Nederlandse soldaten grepen niet in. Toen de oorlog in Joegoslavië eind 1995 stopte, wilden de VN de daders op de moorden straffen. Ze richtten een speciale rechtbank op voor oorlogsmisdadigers uit voormalig Joegoslavië. Die rechtbank staat in Den Haag.

Begrippen

Nederlands-Indië	Een Nederlandse kolonie in Azië. De belangrijkste eilanden waren Java en Sumatra. Later werd Nederlands-Indië Indonesië.
Soekarno	Leider van de Indonesiërs in de kolonie Nederlands-Indië. Later werd hij de president van het onafhankelijke Indonesië.
Republiek Indonesië	Toen Nederlands-Indië onafhankelijk werd, kreeg het de naam Republiek Indonesië.
Verenigde Naties	Een organisatie van bijna alle landen van de wereld die samen willen zorgen voor veiligheid en vrede in de wereld.
wapenwedloop	Tijdens de Koude Oorlog wilden Amerika en de Sovjetunie allebei het grootste leger hebben. Als Amerika meer wapens kocht, dan deed de Sovjetunie dat ook. En andersom.
Koude Oorlog	De strijd tussen Amerika en de Sovjetunie. Dit waren de sterkste landen ter wereld. Ze dreigden voortdurend elkaar aan te vallen. De Koude Oorlog duurde van 1945 tot 1989.
IJzeren Gordijn	Tijdens de Koude Oorlog was er een grens van prikkeldraad, muren en mijnenvelden tussen Oost- en West-Europa. In Oost-Europa was de Sovjetunie de baas. Ze wilden niet dat mensen naar het westen verhuisden.
Berlijnse Muur	Een betonnen muur om West-Berlijn. De muur was onderdeel van het IJzeren Gordijn. In 1989 werd de muur afgebroken.
Joegoslavië	Land in Oost-Europa dat in 1918 ontstond. Er woonden verschillende volken in Joegoslavië. Bijvoorbeeld Serviërs, Kroaten, Slovenen en Bosniërs. Nu bestaat Joegoslavië niet meer.
burgeroorlog	Een oorlog tussen de mensen in één land. Dus geen oorlog tussen verschillende landen.
Srebrenica	Stad in Bosnië. De Verenigde Naties wilden van Srebrenica een veilige stad voor vluchtelingen maken. De stad werd bewaakt door Nederlandse soldaten van de VN. Toch vermoordden de Serviërs er achtduizend Bosniërs in 1995.